

Brüssel, 9.7.2020
COM(2020) 324 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Muutusteks valmistumine
Teatis valmisoleku kohta seoses Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi vahelise
üleminekuperioodi lõppemisega**

Muutusteks valmistumine

Teatis valmisoleku kohta seoses Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi vahelise üleminekuperioodi lõppemisega

I.	SISSEJUHATUS.....	2
II.	MUUDATUSED, MIS TOIMUVAD IGAL JUHUL.....	4
A.	Kaubavahetus.....	5
A.1.	Tolliformaalsused ja -kontroll	5
A.2.	Kaupade importimise ja eksportimise suhtes kohaldatavad tolli- ja maksueeskirjad (tariifid, käibemaks, aktsiis)	6
A.3.	Toodete sertifikaadid ja load, asutamisnõuded ning märgistamine	8
B.	Teenuskaubandus.....	10
B.1.	Finantsteenused	11
B.2.	Transporditeenused	14
B.3.	Audiovisuaalteenused	15
B.4.	Kutsevalifikatsiooni tunnustamine	16
C.	Energeetika	16
D.	Reisimine ja turism.....	17
E.	Liikuvus ja sotsiaalkindlustuse koordineerimine	19
F.	Äriühingu- ja tsiviilõigus	20
F.1.	Ühendkuningriigis registreeritud äriühingud.....	20
F.2.	Lepinguline jurisdiktsiooni valik	20
G.	Muud aspektid: andmed ning digitaalse ja intellektuaalomandi õigused	21
G.1.	Intellektuaalomand.....	21
G.2.	Andmete edastamine ja kaitse	22
G.3.	Tippdomeen .eu	22
H.	Euroopa Liidu rahvusvahelised lepingud.....	23
III.	Kõigiks stsenaariumideks valmistumine	24
	INFOKAST. Väljaastumisleping koos Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokolliga.....	25
IV.	Järeldus: tähtis on valmisolek	28

I. SISSEJUHATUS

Suurbritannia ja Põhja-iri Ühendkuningriik (edaspidi „Ühendkuningriik“) astus Euroopa Liidust (edaspidi „EL“) ja Euroopa Aatomienergiaühendusest (edaspidi „Euratom“) (kaks viimast üheskoos edaspidi „liit“) välja 1. veebruaril 2020. Sel kuupäeval jõustus liidu ja Ühendkuningriigi vahel sõlmitud väljaastumisleping,¹ mis tagab Ühendkuningriigi korra kohase lahkumise ning õiguskindluse sellistes olulistes valdkondades nagu kodanikuõigused ja finantsarveldus ning range piirikontrolli vältimise liri saarel (vt III osa infokast).

Kolmanda riigina ei osale Ühendkuningriik enam liidu otsuste tegemises. Samuti ei ole ta enam esindatud ELi institutsioonides, asutustes ega muudes liidu organites.

Väljaastumislepingu kohaselt jätkub liidu õiguse kohaldamine Ühendkuningriigis ja Ühendkuningriigi suhtes² siiski üleminekuperioodil, mis kestab kuni 31. detsembrini 2020.³

Üleminekuperioodil jätkab Ühendkuningriik osalemist ELi ühtsel turul ja tolliliidus, saab kasu liidu poliitikast ja programmidest ning peab täitma liidu sõlmitud rahvusvahelistes lepingutes sätestatud kohustusi. Selline üleminekuperiood tagab teatava järjepidevuse, mille jooksul liit:

1. tagab, et kõik väljaastumislepingu rakendamiseks (alates 1. jaanuarist 2021) vajalikud meetmed ja kord oleks kehtestatud;
2. peab Ühendkuningriigiga läbirääkimisi uue partnerluse üle ning
3. tagab valmisoleku üleminekuperioodi lõppemiseks 1. jaanuaril 2021, mil Ühendkuningriik ei osale enam ELi ühtsel turul, tolliliidus, liidu poliitikas ja programmides⁴ ega saa kasu liidu rahvusvahelistest lepingutest. Ühendkuningriigi valitsus kinnitas seda valikut oma lähenemisviisis läbirääkimistele tulevaste suhete üle Euroopa Liiduga, mis avaldati 27. veebruaril 2020, ning on seda väljendanud ka hilisemates avaldustes.⁵

¹ Suurbritannia ja Põhja-iri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise leping (ELT L 29, 31.1.2020, lk 7) (edaspidi „väljaastumisleping“).

² Kohaldatakse ka teatavaid erandeid, mis on sätestatud väljaastumislepingu artiklis 127, aga neist ükski ei ole siinse teatise seisukohalt oluline.

³ Väljaastumislepingu artikli 132 lõike 1 kohaselt oleks võinud üleminekuperioodi enne 1. juulit 2020 tehtava ühise otsusega ühe korra ühe kuni kahe aasta võrra pikendada. Ühendkuningriik ei soovinud sellist otsust teha, mis tähendab, et juriidiliselt lõpeb üleminekuperiood automaatselt 31. detsembril 2020.

⁴ V.a väljaastumislepingu artiklis 138 ja poliitilises deklaratsioonis (Peace Plus) sätestatud programmid.

⁵ Ühendkuningriigi valitsus. „The Future Relationship with the Union: The UK's Approach to Negotiations“ [*„Tulevased suhted liiduga: Ühendkuningriigi lähenemisviis läbirääkimistele“*], 27. veebruar 2020.

Ühendkuningriigiga uue partnerluse üle peetavate läbirääkimistega seoses tähendas koroonaviiruse pandeemiast tingitud erakorraline olukord seda, et peale esimest läbirääkimisvoorut tuli kolm järgmist pidada videokonverentsi teel. Samal põhjusel venis esimese ja teise vooru vahe algul planeeritust pikemaks.

Seni ei ole läbirääkimistega kuigi palju edu saavutatud. Nüüd, suvel on alanud intensiivsemad arutelud: läbirääkimisvoorud ja/või eriseansid on alates 2020. aasta 29. juunist kavandatud toimuma igal nädalal.

Komisjon jätkab läbirääkimisi nõukogult 2020. aasta veebruaris saadud läbirääkimisvolituste alusel, mida toetas ka Euroopa Parlament. Komisjoni talitused avaldasid nende volitustega kooskõlas üksikasjaliku lepinguprojekti⁶. Meie eesmärk on sõlmida 2020. aasta lõpuks ambitsioonikas partnerlus, mis hõlmab kõiki valdkondi, mille suhtes lepiti Ühendkuningriigiga kokku poliitilises deklaratsioonis⁷. 17. oktoobril 2019 kiitsid selle deklaratsiooni heaks kõik ELi juhid ja peaminister Johnson.

Ent isegi kui Euroopa Liit ja Ühendkuningriik sõlmivad 2020. aasta lõpuks ambitsioonika partnerluslepingu, mis hõlmab kõiki poliitilises deklaratsioonis kokkulepitud valdkondi, saab selline lepinguline suhe olema väga erinev Ühendkuningriigi praegusest osalusest ELi ühtses turus,⁸ tolliliidus ning käibemaksu- ja aktsiisivaldkonnas.

See, et Ühendkuningriik ei osale üleminekuperioodi lõpust alates enam liidu poliitikas, tekitab paratamatult kaupade ja teenustega kauplemise tõkkeid ning piiriülese liikumise ja muude suhete tõkkeid, mida praegu ei ole. Ja seda mõlemas suunas: nii Ühendkuningriigist liitu kui ka liidust Ühendkuningriiki liikumisel. See mõjutab mõlema poole avaliku sektori asutusi, ettevõtteid, kodanikke ja sidusrühmi, kel tuleb selleks valmistuda.

Ühendkuningriigi valitsuse valikud tulevase suhtega seoses ja otsus mitte pikendada üleminekuperioodi tähendavad, et need paratamatud katkestused algavad 1. jaanuarist 2021 ja ähvardavad veelgi suurendada ettevõtjatele COVID-19-puhangu tõttu tekkinud stressi.

Kõiki sidusrühmi tuleb sellest kindlasti teavitada ning jälgida, et nad oleks nendeks laialdasteks ja kaugeleulatuvateks muutusteks valmis, sest need tekivad *igal juhul* ega olene Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi vaheliste läbirääkimiste tulemusest. Ei ole mingit põhjust praeguse olukorraga rahul olla või valmisoleku- ja kohanemismeetmeid edasi lükata ja

⁶ Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi vahelise uue partnerluse lepingu projekt avaldati 17. märtsil 2020 ning see asub aadressil https://ec.europa.eu/info/publications/draft-text-agreement-new-partnership-united-kingdom_en.

⁷ Parandatud ja täiendatud poliitiline deklaratsioon, millega kehtestatakse Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete raamistik, nagu läbirääkijate tasandil 17. oktoobril 2019 kokku lepitud (ELT C 34, 31.1.2020, lk 1–16).

⁸ Elukõige ei ole vabakaubanduslepinguga ette nähtud (kaupade ja teenuste valdkonnas) selliseid siseturu põhimõtteid nagu vastastikune tunnustamine, päritoluriigi põhimõte ja ühtlustamine. Vabakaubanduslepinguga kaasnevad tolliformaalsused ja -kontroll (sh kaupade päritolu ja sisendite kontroll) ning impordi- ja ekspordikeelud ja -piirangud.

rahulikult oodata, et kokkulepe tagab järjepidevuse, sest palju muutusi on möödapääsmatud.

Siinses teatises ei avaldata arvamust läbirääkimiste võimaliku tulemuse üle ega vaadelda seda, milline mõju võiks olla sellel, kui tulevase suhte üle kokkuleppele ei jõuta. Selle asemel tuuakse siin välja peamised möödapääsmatute muutuste valdkonnad ning aidatakse kodanikel, avaliku sektori asutustel, ettevõtetel ja kõigil teistel sidusrühmadel nendeks möödapääsmatuteks katkestusteks valmistuda.

Eeskätt peaksid oma olemasolevad valmisolekukavad uuesti läbi vaatama ettevõtjad. Kuigi need kavad koostati juhaks, kui Ühendkuningriik lahkub liidust väljaastumislepinguta (mida küll ei juhtunud), on osa neist siiski väga asjakohased ka üleminekuperioodi lõpus toimuvate muutuste jaoks.

Selles vaimus vaatab komisjon läbi ka kõik 102 sidusrühmadele mõeldud teatist, mille ta avaldas lahkumisläbirääkimiste ajal ja millest enamik on üleminekuperioodi lõppedes endiselt asjakohased. Seni on neist teatistest ajakohastatud 51, et võtta arvesse pärast üleminekuperioodi lõppu toimuvaid muutusi, ning peagi avaldatakse järgmised ajakohastatud teatised. Nende loetelu on käesoleva teatise I lisas.

II. MUUDATUSED, MIS TOIMUVAD IGAL JUHUL

Selles osas antakse ülevaade peamistest valdkondadest, kus muudatused toimuvad üleminekuperioodi lõppedes **igal juhul**, olenemata sellest, kas Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi vahel sõlmitakse tulevase partnerluse kohta leping või mitte.

Siin kirjeldatud muudatused toimuvad automaatselt, kuna alates 1. jaanuarist 2021 lõpeb üleminekuperiood, mille jooksul sai Ühendkuningriik ajutiselt osaleda ELi ühtsel turul ja tolliliidus, ning seega lõpeb siis inimeste, kaupade ja teenuste vaba liikumine. Ühtselt turult ja tolliliidust lahkumisega kaasnevad täiendavad kaubandustõkked ja inimeste piiriülese liikuvuse takistused ning kohandusi on vaja teha nii liidus kui ka Ühendkuningriigis. Liidust lahkumisega lahkub Ühendkuningriik seaduse alusel automaatselt ka kõigist liidu rahvusvahelistest lepingutest.

Liidu avaliku sektori asutused, ettevõtted ja kodanikud, kes seda veel teinud ei ole, peavad kiiresti tegema kõik nendeks muudatusteks vajalikud ettevalmistused, et viia katkestustest tingitud kulud miinimumini.

A. Kaubavahetus⁹

Järgmistes jaotistes kirjeldatavaid muudatusi ei kohaldata ELi ja Põhja-lirimaa vahelises kaubanduses, mille suhtes kohaldatakse lirimaa ja Põhja-lirimaa protokoll, mis on väljaastumislepingu lahutamatu osa ja mida hakatakse kohaldama alates üleminekuperioodi lõpust koos võimaliku tulevase partnerluslepinguga.¹⁰

Protokoll kohaselt kohaldatakse kaupade suhtes kehtivaid liidu eeskirju (sh fiskaaleeskirjad, nagu kaudne maksustamine, ja mittefiskaalsed eeskirjad) ning liidu tolliseadustikku Põhja-lirimaa suhtes ja Põhja-lirimaal ka edaspidi (lisateave III osa infokastis).

A.1. Tolliformaalsused ja -kontroll

Üleminekuperioodil on Ühendkuningriik ELi ühtse turu ja tolliliidu osa. Seetõttu ei ole praegu Ühendkuningriigi ja liidu vahel liikuvate kaupade jaoks tolliformaalsusi.

Aga **2021. aasta 1. jaanuarist alates** ei ole Ühendkuningriik enam ELi tolliliidus. Sellepärast hakatakse siis kohaldama liidu õiguse kohaselt nõutud tolliformaalsusi kõigi Ühendkuningriigist liidu tolliterritooriumile sisenevate ja ka vastassuunas liikuvate kaupade suhtes.

See juhtub ka siis, kui Ühendkuningriigiga sõlmitakse ambitsioonikas vabakaubandusleping, mille alusel ei tule kaupadelt maksta tollimaksu, puuduvad kvoodid ning tehakse tollialast ja regulatiivset koostööd.

ELi poolel teeb toll liidu tolliseadustiku kohaseid kontrole, järgides ühtset riskipõhist süsteemi, mida kohaldatakse kõikjal liidu välispiiril kolmandate riikidega toimuva kaubavahetuse suhtes. Sellised kontrollid suurendavad tõenäoliselt ettevõtete halduskoormust ja pikendavad logistikaahelates tarneaegu.

Alates 1. jaanuarist 2021 peab ELi ettevõtetel, kes tahavad Ühendkuningriiki eksportida või sealt importida, olema tolliformaalsuste jaoks ettevõtjate registreerimise ja identifitseerimise (EORI) number¹¹. Peale selle ei ole Ühendkuningriigi väljastatud EORI-numbrid siis enam liidus kehtivad. Ühendkuningriigis asuvatel ettevõtetel, kes tahavad liitu importida, tuleb hankida ELi EORI-number või määrata asjakohasel juhul tolliesindaja. Lisaks ei kehti 1. jaanuarist 2021 liidus ka Ühendkuningriigi väljastatud volitatud ettevõtja jm load. Kui majandustegevuses osaleja tahab saada ELi loa, peab ta seda taotlema ELi liikmesriigis.

⁹ Väljaastumislepingu kohaselt võib enne üleminekuperioodi lõppu turule lastud kaupu ELi või Ühendkuningriigi turul jätkuvalt kättesaadavaks teha, kuni need jõuavad lõppkasutajani, ning selleks ei ole vaja tooteid uuesti sertifitseerida, märgistada ega muuta.

¹⁰ Eeldusel, et Põhja-lirimaa assamblee annab neli aastat pärast üleminekuperioodi lõppu oma nõusoleku jätkata protokoll kohaldamist.

¹¹ EORI-numbrid on registreerimisnumbrid, mida kõik väljaspool ELi väljaspool kaubelda soovivad ettevõtted ja inimesed peavad kasutama enda identifitseerimiseks kõigis tolliprotseduurides ja -formaalsustes ning üldisemalt tolliasutustega teavet vahetades.

Nõuanded ettevõtetele ja liikmesriikide haldusasutustele

ELi ettevõtted peavad end kurssi viima sellega, kuidas tuleb alates 1. jaanuarist 2021 Ühendkuningriigi kui kolmanda riigiga äri ajada. Samuti peavad nad arvestama suurenenud halduskohustustega ja võimalik et ka uuest korrast tingitud suurema ajakuluga. See võib tähendada märkimisväärsed muudatusi olemasolevate tarneaahelate korralduses. Ettevõtted peavad oma konkreetset olukorda arvestades hindama, mida neil selliste muutuste tõttu vaja teha on.

ELi liikmesriikide haldusasutused on valmistanud ette peamised piiriületuspunktid ja töötanud välja lahendused, mis tagavad sellistel juhtudel liidu tolliseadustiku kohaldamise. Vajaduse korral peaksid nad jätkama selliste valikute rakendamist ja viimistlemist ning püüdma parandada ettevõtete (eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate ehk VKEde) teadlikkust¹².

A.2. Kaupade importimise ja eksportimise suhtes kohaldatavad tolli- ja maksueeskirjad (tariifid, käibemaks, aktsiis)

Üleminekuperioodil on Ühendkuningriik ELi tolliliidu ning liidu käibemaksu- ja aktsiisiterritooriumi osa.

Seetõttu ei kohaldata Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi vahel liikuvate kaupade suhtes mingeid tariife ega kvoote ning puudub vajadus tõendada kauba päritolu.

Ka maksude (käibemaks, aktsiisimaksud) suhtes kohaldatakse liidusiseses kaubanduses kehtivat maksukorda, mis tähendab, et Ühendkuningriigi ja liidu piiril ei ole vaja teha sellega seotud kontrole.

Alates 1. jaanuarist 2021 tuleb selleks, et kaubad saaksid tulevase võimaliku ELi ja Ühendkuningriigi vahelise lepingu kohase sooduskohtlemise osaliseks, nende päritolu tõendada. Päritolunõuetele mittevastavate kaupade suhtes kohaldatakse tollimaksu ka siis, kui ELi ja Ühendkuningriigi vahel sõlmitakse tariifi- ja kvoodivaba kaubandusleping. ELi ja selle sooduspartnerite vaheline kaubandus saab samuti mõjutatud, sest Ühendkuningriigi tootmispanus (nii materjal kui ka töötlemistoimingud) kaupades ei ole enam sooduspäritolu, mis tähendab, et Ühendkuningriigi tootmispanust sisaldava kauba suhtes ei saa kohaldada liidu sooduskorda. Tegelikult tähendab see, et ELi eksportijad peavad oma tarneaahelad ümber hindama. Et ka edaspidi praeguste sooduspartneritega kauplemisel liidu sooduskorrast kasu saada, tuleb neil ehk tootmine ümber kolida või teatavate sisendite tarnijaid muuta. Ka liidu importijad, kes kasutavad ELi sooduskorda, peavad hoolitsema selle eest, et kolmanda riigi eksportija suudaks pärast üleminekuperioodi tõendada kaupade

¹² Ühendkuningriigi väljumise ajal tegid nii komisjon kui ka riiklikud tolliasutused juba kättesaadavaks arvukalt põhjalikke infoteatiseid selle kohta, kuidas uued liidu ja Ühendkuningriigi vahelised tollipiirid toimima hakkavad.

sooduspäritolu nõuetele vastavust. Samuti tuleb meeles pidada, et kaup peab Ühendkuningriigi territooriumilt läbi sõitmise või seal lühiajalise peatumise korral sooduspäritolu staatuse säilitamiseks vastama ELi sooduskaubanduslepingutes sisalduvatele otseveo/mittemuutmise sätetele.

Peale selle kohaldatakse Ühendkuningriigist Euroopa Liidu käibemaksuterritooriumile imporditavate kaupade suhtes sama suurt käibemaksu, kui tuleks maksta sama kauba liidusiseste tarnete korral. Liidust Ühendkuningriiki eksporditavad kaubad on käibemaksust vabastatud, kui need saadetakse või veetakse Ühendkuningriiki (samamoodi nagu muude liiduväliste sihtkohtade puhul). Sellisel juhul peab eksporditud kauba tarnija suutma tõendada, et kaup on liidust lahkunud.

Aktiisikauba (alkohoolsed joogid, tubakatooted jms) suhtes kohaldatakse liitu importimisel aktiisi, mis tuleb tasuda kauba turule laskmise ajal (samamoodi nagu selliste kaupade kolmandatest riikidest liitu importimise korral). Tulevikus võidakse Ühendkuningriigist saabuva impordi suhtes kohaldada Euroopa Liidu kaubanduse kaitse poliitika alusel ka dumpinguvastaseid, tasakaalustavaid või kaitsemeetmeid.

Nõuanded ettevõtetele ja liikmesriikide haldusasutustele

ELi ja Ühendkuningriigi võimaliku lepingu kohase sooduskohtlemise saamiseks peavad kauplejad suutma tõendada kaupade päritolu. Päritolunõuetele mittevastavate kaupade suhtes sooduskorda ei kohaldata.

Samuti peaksid ELi ettevõtted olema valmis liidu praeguste sooduskaubanduspartneritega kauplemisel kohtlema Ühendkuningriigi igasugust tootmispanust (sisendid ja protsessid) kui mittesooduspäritolu omavana, sest vaid siis saab nende eksport pärast üleminekuperioodi liidu vabakaubanduslepingute kohase sooduskohtlemise osaliseks.¹³ Sooduspäritolu ei ole liitu importimisel ka selline Ühendkuningriigi tootmispanus, mida on kasutatud neist kolmandatest riikidest pärinevates toodetes, millega on liidul sooduskaubanduslepingud. Edaspidi hakkab Ühendkuningriik olema otseveo/mittemuutmise eeskirja seisukohalt kolmas riik ja ettevõtted peavad oma logistikat selle järgi kohandama.

Peale selle peaksid ELi ettevõtted tutvuma asjaomase käibemaksukorraga ja tegema ettevalmistusi selle kohaldamiseks. Samuti peaksid nad vajaduse korral arvestama suurema halduskoormuse ja võimalike viivitustega. See võib tähendada märkimisväärseid muudatusi olemasolevate tarneahelate korralduses ja raamatupidamistoimingutes.

ELi liikmesriikide haldusasutused peaksid valmistuma sellistest muudatustest tingitud halduskoormuse suurenemiseks (nii personali kui ka väljaõppe seisukohalt) ning alustama teavitamist, keskendudes eelkõige VKEdele.

¹³ Tarnijadeklaratsioone (sh pikaajalisi tarnijadeklaratsioone) tuleb seetõttu vastavalt muuta.

A.3. Toodete sertifikaadid ja load, asutamiskoostused ning märgistamine

Üleminekuajal on Ühendkuningriik ühtse turu (sh kaupade ühtse turu) osa. Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi vahel võib kaupadega vabalt kaubelda, ilma et oleks vaja midagi kontrollida, ning kõike seda liidu ühtse õigusraamistiku tõttu, mida kohaldatakse kaupade turule laskmisel (sh ühtlustatud tehnilised eeskirjad, ohutus- ja keskkonnanormid ning vastastikune tunnustamine). Selle raamistiku korraliku toimimise üle teevad järelevalvet ELi institutsioonid ja organid (ELi ametid).

2021. aasta 1. jaanuarist alates on liit ja Ühendkuningriik kaks erinevat regulatiiv- ja õigusruumi.

See tähendab, et kõik liidust Ühendkuningriiki eksporditavad kaubad peavad vastama Ühendkuningriigi eeskirjadele ja normidele ning importimisel kontrollitakse nende vastavust. Samamoodi peavad kõik Ühendkuningriigist liitu imporditud tooted vastama liidu eeskirjadele ja normidele ning nende importimisel kohaldatakse kõiki kehtivaid regulatiivseid vastavuskontrolle, et veenduda nende vastavuses ohutuse, tervishoiu ja muude avaliku poliitika nõuetele.

ELi ettevõtted, kes praegu Ühendkuningriigist pärit tooteid levitavad, muutuvad eksportijateks või liidu turule laskmise puhul importijateks. See tähendab, et nad peavad täitma eksportijatele või importijatele liidu eeskirjadega kehtestatud kohustusi.

Toodete lubamine ja sertifitseerimine liidu poolel

- Ühendkuningriigi ametivõimude või Ühendkuningriigis asuvate organite välja antud sertifikaadid ja load ei ole enam toodete liidu turule laskmiseks kehtivad. See tähendab näiteks, et Ühendkuningriigis välja antud tüübikinnitusega mootorsõidukit ei saa enam liidu turule lasta. Kui liidu õigusaktide kohaselt on vajalik ELi teavitatud asutuse sertifikaat (nt mõne meditsiiniseadme, masina, isikukaitsevahendi ja ehitustoote puhul), ei ole lubatud liidu turule lasta tooteid, millel on sertifitseerinud Ühendkuningriigis asuv organ.
- Kui liidu õigusaktide kohaselt peab toode olema kantud andmebaasi, peab seda tegema liidus tegutsev importija või Ühendkuningriigi tootja volitatud esindaja¹⁴.
- Kui liidu õigusaktides on teatavate majandustegevuses osalejate või muude füüsiliste või juriidiliste isikute jaoks sätestatud nõue olla liidus asutatud (nt kolmanda riigi tootja volitatud esindaja või nõuetele vastavuse eest vastutav isik), ei tunnista Ühendkuningriigis asutatud isikuid enam sellele nõudele vastavaks. See tähendab, et volitatud esindaja või vastutav isik peab Ühendkuningriigist liitu kolima või tuleb selleks esindajaks või isikuks määrata liidus tegutsev isik.

¹⁴ Nt Euroopa energiamärgisega toodete andmebaas (EPREL).

- Liidu turule lastavad tooted, mille märgistusel viidatakse Ühendkuningriigis asutatud organitele või isikutele, ei vasta enam liidu märgistamisnõuetele.

Samuti hakatakse Ühendkuningriigiga toimuva kaubavahetuse suhtes kohaldama ELi eeskirju, millega keelatakse teatavate kaupade import või eksport või piiratakse seda avaliku korra tõttu, näiteks selleks, et kaitsta tervist-, ohutust või keskkonda,¹⁵ sama moodi nagu muude kolmandate riikide puhul.

<i>Valdkondlike nõuete täitmise näited</i>	
<i>Kemikaalid</i> Alates 1. jaanuarist 2021 ei kehti Ühendkuningriigis enam liidu kemikaalide registreerimise, hindamise, autoriseerimise ja piiramise eeskirjad (REACH-määrus)¹⁶. Ühendkuningriigis asutatud tootjate registreeringud Euroopa Liidus enam ei kehti. Nad peavad hoolitsema selle eest, et Euroopa Liidu tootja või importija nende ained registreeriks või määrama aine registreerijaks liidus tegutseva ainuesindaja. Allkasutajad peavad kontrollima, kas nende kasutatavad ained on registreerinud Euroopa Liidus asutatud registreerija. Kui see ei ole nii, peaksid nad: • kohandama oma tarneahelat vastavalt (st leidma teise tarnija); • selgitama välja, kas Ühendkuningriigis tegutsev registreerija, kellega nad suhtlevad, kavatseb määrata liitu ainuesindaja, või • registreerima aine ise importijana.	<i>Tervisetooted (meditsiiniseadmed, inimintervishoius kasutatavad ravimid ja veterinaarravimid)</i> 1. jaanuaril 2021 lahkeb Ühendkuningriik liidu ravimite ja meditsiiniseadmete jaoks kehtestatud õigusraamistiku kohaldamisalast. Selle tulemusena: • peavad kõik müügiloo hoidjad olema asutatud Euroopa Liidus; • peavad kõik katsete tegemise ja ravimipartii kasutamiseks vabastamise kohad olema Euroopa Liidus; • peavad ravimiohutuse järelevalve ja ravimipartii (sh uuritavate ravimite) kasutamiseks vabastamise eest vastutavad isikud olema asutatud Euroopa Liidus; • peab kõigil liidus lubatud kliinilistel uuringutel olema Euroopa Liidus asutatud sponsor või seaduslik esindaja; • peab teave ja märgistus vastama liidu nõuetele, ka siis, kui tegemist on Ühendkuningriigis väljastatud müügiloo kohase ravimi kaasmärgistamisega; • peab meditsiiniseadmed sertifitseerima Euroopa Liidus asutatud teavitatud asutus.

¹⁵ Sellised tooted on näiteks jäätmed, tulirelvad, kahesuguse kasutusega kaubad, ohustatud liikide isendid ning teatavad ohtlikud kemikaalid.

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ja millega asutatakse Euroopa Kemikaalide Agentuur (ELT L 396, 30.12.2006, lk 1).

Nõuanded ettevõtetele ja liikmesriikide haldusasutustele

ELi ettevõtted, kes lasevad kaupu Ühendkuningriigi turule, peavad jälgima, et vastaksid alates 1. jaanuarist 2021 kõigile asjaomastele Ühendkuningriigi eeskirjadele.

Lubade ja sertifikaatide saamise toiminguid puudutavad ettevalmistused oleks tulnud teha juba 2019. aastal, aga ELi ettevõtted peaksid vastavuse siiski uuesti üle kontrollima aegsasti enne 1. jaanuari 2021.

ELi liikmesriikide ametivõimud peaksid kiirendama teadlikkuse suurendamist, keskendudes eelkõige VKEdele.

B. Teenuskaubandus

Üleminekuperioodil on Ühendkuningriik ELi ühtse turu (sh teenuste ühtse turu) osa. Seetõttu saavad Ühendkuningriigi ettevõtted kasutada asutamisvabadust ja võimalust osutada teenuseid kõigis ELi liikmesriikides. Nad saavad kasu ühisest õigus- ja järelevalvekeskkonnast, milles on sätestatud, mis meetmeid riigi ametiasutused võivad võtta. Selles keskkonnas saavad teenuseosutajad ühtlasi kasutada head kutsekvalifikatsioonide tunnustamise süsteemi.

Peale selle on teatavates liidu tasandil reguleeritud valdkondades võimalik teenuste piiriülesel osutamisel saada kasu päritolumaa põhimõttest või üleeuroopalise tegevusloa andmisest, mis tähendab, et ühes liikmesriigis liidu eeskirjade kohaselt välja antud tegevusloa alusel saab tegutseda kogu liidu ühtsel turul, sest normid, tehnilised eeskirjad ning õigus- ja järelevalveraamistik on ühtlustatud. Neile põhimõtetele tugineb teatavate teenuste vaba liikumine ELi riikide vahel näiteks finants-, audiovisuaal- ja transpordivaldkonnas.

Alates 1. jaanuarist 2021 ei ole liidu aluslepingutes sätestatud asutamisvabadust ja teenuste osutamise vabadust enam võimalik kasutada Ühendkuningriigi isikutel ja ettevõtetel, kes tegutsevad Euroopa Liidus, ning Euroopa Liidu isikutel ja ettevõtetel, kes tegutsevad Ühendkuningriigis.

Load, mille Ühendkuningriigi ametivõimud on välja andnud ELi ühtse turu raamistiku alusel, ei kehti liidus alates 1. jaanuarist 2021. See on eriti oluline finantsteenuste, transpordi, audiovisuaalmeedia ja energiateenuste valdkonnas.

Liidu turule pääsemiseks peavad Ühendkuningriigis asutatud teenuseosutajad ja spetsialistid tõendama, et vastavad eeskirjadele, kordadele ja/või lubadele, milles on sätestatud teenuste

ELis osutamise tingimused välismaalaste ja/või väljaspool liitu asutatud äriühingute jaoks.¹⁷ Need nõuded võivad olla sätestatud liidu õiguses või sagedamini hoopis riiklikus korras, kuid need lähtuvad kohustustest, mille Euroopa Liit on võtnud Maailma Kaubandusorganisatsiooni teenuskaubanduse üldlepinguga ja ka Ühendkuningriigiga sõlmitava tulevase lepinguga.

Samamoodi peavad liidus asutatud teenuseosutajad ja spetsialistid, kes tegutsevad Ühendkuningriigis, tõendama, et vastavad kõigile asjaomastele Ühendkuningriigi eeskirjadele.

B.1. Finantsteenused

Üleminekuperioodil on Ühendkuningriik ELi ühtse turu (sh finantsteenuste ühtse turu) osa. Seetõttu saab praegu finantsteenuseid osutada Ühendkuningriigist kogu ELile ühtse loa või üleeuroopalise tegevusloaalusel, mille on konkreetse finantsteenuste valdkonna jaoks väljastanud Ühendkuningriigi ametivõimud. Liidu teenuseosutajad saavad kasutada oma koduriigi väljastatud üleeuroopalist tegevusluba, et osutada finantsteenuseid Ühendkuningriiki ja Ühendkuningriigis.

1. jaanuarist 2021 kaotavad kehtivuse kõik load, mille alusel osutada teenuseid Ühendkuningriigist liitu. Finantsteenuseid on võimalik Ühendkuningriigist liitu osutada vaid asjaomases liikmesriigis kolmanda riigi teenuseosutaja jaoks kehtestatud eeskirjade alusel. Liidu ettevõtted, pangad ja investorid, kes praegu neid teenuseid kasutavad, peaksid sellest muutusest teadlikud olema ja tegema asjakohased ettevalmistused. ELi finantsteenuseosutajad, kes tegutsevad Ühendkuningriigis, peavad samuti valmistuma täitma kõiki asjaomaseid Ühendkuningriigi eeskirju.

Teatavates liidu õigusaktides sätestatud samaväärsusraamistike kohaselt on ELil võimalik hõlbustada teatavaid liidu ja Ühendkuningriigi finantssüsteemi vahelisi sidemeid, tunnistades et Ühendkuningriigi ja liidu asjaomane õigus- ja järelevalvekord on samaväärsed. On vaid mõni selline samaväärsus, mille alusel võivad kolmanda riigi ettevõtted osutada teenuseid ELi klientidele. Need on näiteks väärtpaberite keskdepositooriumid ja kliirimise kesksed vastaspoolad. Konkreetselt investeerimisühingute jaoks jõustub uus täiustatud samaväärsusraamistik 2021. aasta keskel. Enamikus valdkondades (nt kindlustus ning kommertspankade laenu- ja hoiustamisteenused) ei võimalda samaväärsusraamistik kolmanda riigi ettevõtetele ELi teenuseid osutada, vaid teeb ELi ettevõtetele usaldatavuse ja aruandlusega seotud järeleandmisi.

Liidu samaväärsust kinnitavad otsused ei anna Ühendkuningriigile ühtse turu hüvesid, sest ELi ühtse turu nn ökosüsteemis kehtivad kohustusi ja kaitsemeetmeid Ühendkuningriigis

¹⁷ Sh (asjakohasel juhul) immigratsiooni ja viisanõuded.

enam ei kohaldata. Samaväärsust kinnitava otsuse võib igal ajal ühepoolselt tühistada, eriti kui kolmanda riigi raamistikud muutuvad ja samaväärsuse tingimused ei ole enam täidetud.

Kuna liidu samaväärsusraamistikud on ühepoolsed, ei ole samaväärsuse hindamine ega võimalike samaväärsust kinnitavate otsuste tegemine Ühendkuningriigiga toimuvate läbirääkimiste teemad. ELi ja Ühendkuningriigi turu praeguse omavahelise seotuse tõttu peab komisjon samaväärsuse hindamisel eriti tähelepanelikult uurima finantsstabiilsuse, turu läbipaistvuse, turu usaldusväärsuse, investorikaitse ja võrdsete tingimuste valdkonnas ELi ohustada võivaid riske. Peale selle tähendab Ühendkuningriigi valitsuse väljendatud kavatsus muuta pärast üleminekuperioodi praegu finantsteenuste valdkonnas kehtivaid liidu õigus- ja järelevalveraamistikke, et komisjon peab hindama Ühendkuningriigi samaväärsust igas valdkonnas etteulatuvalt.

Poliitilises deklaratsioonis tulevaste suhete kohta¹⁸ on kirjas, et nii Euroopa Liit kui ka Ühendkuningriik püüavad jõuda samaväärsuse hindamisega lõpule 2020. aasta juuni lõpuks.¹⁹ Komisjon esitas Ühendkuningriigile küsimustikud 28 samaväärsusvaldkonna kohta. Juuni lõpuks oli tagastatud vaid neli täidetud küsimustikku. Seetõttu ei saanud komisjon samaväärsuse hindamist juuni lõpuks valmis. Komisjon jätkab hindamist saadud uute vastuste alusel. Hindamise tulemusena võidakse iga eraldi valdkonda hinnata kas samaväärseks või mitte. Komisjon langetab otsused laiaulatusliku hindamise alusel, milles võtab arvesse ka liidu huvisid.

Mitmes valdkonnas ei ole komisjon hindamist alustanud, kas selle pärast, et samaväärsust kinnitavad otsused on juba tehtud²⁰, või näiteks selle pärast, et ELi õigusraamistik ei ole veel täielikult paigas. Viimati nimetatud juhtudel²¹ ei võta komisjon samaväärsust kinnitavat otsust vastu lähi- ega keskpikas perspektiivis.

¹⁸ Vt parandatud ja täiendatud poliitiline deklaratsioon, millega kehtestatakse Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete raamistik, nagu läbirääkijate tasandil 17. oktoobril 2019 kokku lepitud (ELT C 34, 31.1.2020, lk 1–16), IV osa (Finantsteenused).

¹⁹ COM (2019) 349 final. Komisjoni teatis „Samaväärsus finantsteenuste valdkonnas“.

²⁰ Otsused on juba tehtud järgmistes valdkondades:

- määrus (EL) nr 648/2012 börsiväliste tuletisinstrumentide, kesksete vastaspoolte ja kauplemisteabehoidlate kohta (Euroopa turu infrastruktuuri määrus, EMIR; määrust on muudetud), artikli 1 lõige 6 (erand keskpankadele ja avaliku sektori asutustele);
- määrus (EL) 2015/2365, mis käsitleb väärtpaberite kaudu finantseerimise tehingute ja uuesti kasutamise läbipaistvust (SFTR), artikli 2 lõige 4 (keskpankade erand);
- määrus (EL) nr 600/2014 finantsinstrumentide turgude kohta (finantsinstrumentide turgude määrus, MiFIR), artikli 1 lõige 9 (keskpankade erand);
- määrus (EL) nr 596/2014, mis käsitleb siseteabe alusel kauplemist ja turuga manipuleerimist (turukuritarvituse määrus, MAR), artikli 6 lõige 5 (keskpankade ja avaliku sektori asutuste erand).

²¹ – Direktiiv 2004/109/EÜ (läbipaistvusdirektiiv) – raamatupidamisstandardid, artikli 23 lõike 4 esimese lõigu punkt ii (üldised läbipaistvusnõuded);

- direktiiv 2006/43/EÜ, mis käsitleb raamatupidamise aastaaruannete ja konsolideeritud aruannete kohustuslikku auditit (kohustuslik audit), artikli 45 lõige 6 (kolmanda riigi standardite ja nõuete ning rahvusvaheliste auditistandardite samaväärsus);
- määrus (EL) nr 600/2014 finantsinstrumentide turgude kohta (finantsinstrumentide turgude määrus, MiFIR), artikli 33 lõige 2 (tuletisinstrumentid: kauplemine ja kliiringukohustused), artikli 38 lõige 3 (juurdepääs

Euroopa Keskpanga, Ühtse Kriisilahendusnõukogu ja Euroopa järelevalveasutustega tehtud analüüsi ning finantsteenuste ettevõtete ettevalmistuste alusel on komisjon leidnud vaid ühe valdkonna, milles võib esineda finantsstabiilsuse riske, ja see on tuletisinstrumentide kliirimise kesksed vastaspoolled. Seetõttu kaalub komisjon, kas võtta võimalike finantsstabiilsuse riskide maandamiseks lähiajal Ühendkuningriigi kohta selles valdkonnas vastu tähtajaline samaväärsust kinnitav otsus.

Selline tähtajaline otsus annaks ELis asuvatele kliirimise kesksetele vastaspooltele võimaluse arendada oma võimet kliirida asjaomaseid tehinguid lühemas ja keskpikas perspektiivis ning ELi kliirivatele liikmetele võimaluse võtta ja rakendada vajalikke meetmeid (sh vähendada oma süsteemset kokkupuudet Ühendkuningriigi turutaristuga).

Et täiustada liidule süsteemselt oluliste kliirimistoimingute järelevalvet ja regulatsiooni, rakendab EL praegu uut turuinfrastruktuuri määrust EMIR 2.2. Komisjon võtab vastu rakendusmeetmed, millega määratakse kindlaks kolmanda riigi kesksete vastaspooltega seotud süsteemse riski suurus ja selliste vastaspoolte järelevalve karmistamiseks vajalikud meetmed ning see, kas selliste riskide maandamiseks on vaja lisameetmeid.

Nõuanded ettevõtetele ja liikmesriikide haldusasutustele

Et olla valmis igal juhul toimuvateks muudatusteks, peaksid kindlustusettevõtjad, pangad, investeerimisühingud, kauplemiskohad ja teised finantsteenuste osutajad oma ettevalmistustega valmis saama hiljemalt 2020. aasta 31. detsembriks (sh siis, kui nende valdkonna kohta pole Euroopa Liit või Ühendkuningriik samaväärsust kinnitavat otsust teinud).

Liidu ettevõtted, pangad ja investorid, kes kasutavad praegu Ühendkuningriigi teenuseosutajate teenuseid, peaksid välja selgitama, kuidas see võib nende tegevust mõjutada, ning tegema kõigiks võimalikeks stsenaariumideks vajalikud ettevalmistused. ELi finantsteenuseosutajad, kes tegutsevad Ühendkuningriigis, peaksid samuti valmistuma täitma kõiki asjaomaseid Ühendkuningriigi eeskirju. Ühendkuningriigi kesksete vastaspoolte

kolmandate riikide kesksete vastaspoolte ja kauplemiskohtade jaoks), artikli 47 lõige 1 (investeerimisühingud, kes osutavad investeerimisteenusel ELi kutselistele klientidele ja kõlblikele vastaspooltele);

– direktiiv 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL (uuesti sõnastatud, MiFID 2), artikli 25 lõike 4 punkt a (ELis teatavate finantsinstrumentide lihtsama levitamise jaoks reguleeritud turud);

– määrus (EL) nr 596/2014, mis käsitleb siseteabe alusel kauplemist ja turuga manipuleerimist (turukuritarvituse määrus, MAR), artikli 6 lõige 6 (erandid kliimapolitiika meetmete jaoks);

– määrus (EL) nr 236/2012 lühikeseks müügi ja krediidiriski vahetustehingute teatavate aspektide kohta (SSR), artikli 17 lõige 2 (erandid turutegemise jaoks);

– 14. juuni 2017. aasta määrus (EL) 2017/1129, mis käsitleb väärtipaberite avalikul pakkumisel või reguleeritud turul kauplemisele võtmisel avaldatavat prospekti ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/71/EÜ, artikli 29 lõige 3 (prospektide eeskirjad).

ELi kliirivad liikmed ja nende kliendid peaksid valmistuma aktiivselt kõigiks võimalikeks stsenaariumideks (sh vähendama süsteemset kokkupuudet Ühendkuningriigi turutaristuga).

ELi ja riikide järelevalveorganid ja reguleerimisasutused peavad jätkama dialoogi sidusrühmadega, et kõik vajalikud ettevalmistused saaksid valmis 2020. aasta lõpuks.

B.2. Transporditeenused

Üleminekuperioodil on Ühendkuningriik ühtse turu (sh transporditeenuste ühtse turu) osa. Sellepärast saab praegu raudtee, lennutranspordi ja maanteeveoteenuseid osutada kogu Euroopa Liidus ühe loa alusel, mille on välja andnud üks liikmesriik. Seda võimalust saavad üleminekuperioodil kasutada ka Ühendkuningriigis tegutsevad ELi ettevõtjad.

Alates 1. jaanuarist 2021 ei saa Ühendkuningriigi äriühingud enam liidu ühtsel turul transporditeenuseid osutada. ELi ja Ühendkuningriigi transpordiettevõtjate teenuste osutamise võimalused ja tingimused vastavalt Ühendkuningriigis ja liidus olenevad suuresti ELi ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete üle peetavatest läbirääkimistest transpordivaldkonnas.

Ent igal juhul ei kehti **alates 1. jaanuarist 2021** liidus enam Ühendkuningriigis raudteeveo-ettevõtjatele väljastatud load, samuti ei saa siis enam ELi raudteevõrgus vedureid ja ronge juhtida Ühendkuningriigis rongijuhtidele väljastatud tunnistuste või lubadega.

Euroopa Liidu või Ühendkuningriigi raudteeveo-ettevõtjad, kes osutavad ELi ja Ühendkuningriigi vahel piiriüleseid teenuseid, peavad hakkama täitma nii liidu kui ka Ühendkuningriigi õigusaktides nende jaoks sätestatud nõudeid. See puudutab raudteeveo-ettevõtjate tegevusluba ja ohutustunnistust, veeremilubasid ja töötajate (rongijuhtide) lubasid. Niisiis peavad asjaomased sidusrühmad hoolitsema selle eest, et neil oleks kehtivad liidu ja Ühendkuningriigi load vastavalt Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi territooriumil osutatavate piiriüleste teenuste jaoks.

Igal juhul ei saa Ühendkuningriigis lube väljastava asutuse poolt reisijate, posti ja/või kaupade kommertsvedude jaoks antud lennutegevusloaga lennuettevõtjad **alates 1. jaanuarist 2021** enam Euroopa Liidus lennutransporditeenuseid osutada.

ELi lennuettevõtjad ja lennundusohutustunnistuste omanikud peavad tagama ja säilitama vastavuse liidu nõuetele (sh lennuettevõtjatele kehtestatud peamise tegevuskoha ning ELi enamusosaluse ja kontrolli nõuded, samuti ELi lennundusohutuse nõuded).

Ka Ühendkuningriigis asutatud maanteeveo-ettevõtjatele antud ühenduse load kaotavad **1. jaanuaril 2021** kehtivuse. Seetõttu ei ole neil enam selle loaga automaatselt kaasnevat õigust pääseda ühtsele turule ehk ELi ettevõtjate õigust teostada reise ja vedada kaupu kogu liidus.

ELi ja Ühendkuningriigi ettevõtjate vastastikuse turulepääsu õigused olenevad liidu ja Ühendkuningriigi vaheliste läbirääkimiste tulemustest. Kui kokkuleppele ei jõuta, saavad ELi ettevõtjad Ühendkuningriiki reise teostades ja Ühendkuningriigi ettevõtjad liitu reise

teostades kasutada Rahvusvahelise Transpordifoorumi süsteemi raames juba kasutatavaid piiratud kvoote.

Nõuanded ettevõtetele ja liikmesriikide haldusasutustele

Kõik transpordiettevõtted, kes ületavad teenuseid pakkudes Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi piiri, peavad alates 1. jaanuarist 2021 järgima nii ELi kui ka Ühendkuningriigi sertifitseerimisnõudeid.

Lennu- ja maanteeveo ettevõtjate vastastikuse turulepääsu õigused olenevad suuresti liidu ja Ühendkuningriigi vaheliste läbirääkimiste tulemustest.

Igal juhul muutuvad veoettevõtjate jaoks Ühendkuningriigi ja ELi piiril vajalikud formaalsused.²² Valdkondlikele transpordieeskirjadele lisaks peaksid ELi liikmesriikide ametivõimud kiirendama (eelkõige VKEdele keskenduvaid) teabekampaaniaid selle kohta, kuidas piiril nõutavad formaalsused mõjutavad transpordi- ja logistikaettevõtjaid ning ka reisijaid ja piiriüleseid töötajaid. See hõlmab ka inimeste kontrolli piiril: riiki sisenemise ja seal viibimise nõuete täidetuse kontrolli, templi lisamist passi ja vajaduse korral ka viisanõuete täitmise kontrolli.

B.3. Audiovisuaalteenused

Üleminekuperioodil on Ühendkuningriik ühtse audiovisuaalteenuste turu osa. Seetõttu kehtib praegu päritoluriigi põhimõte, mille kohaselt saavad kõik teenuseosutajad, kes on asutatud mõnes liikmesriigis ja vastavad selle liikmesriigi reguleeriva asutuse kehtestatud nõuetele, kasutada vastuvõtuvabaduse reeglit ning edastada sisu ka teistesse liikmesriikidesse, ilma et oleks vaja taotleda asjaomase liikmesriigi heakskiitu.

Aga **2021. aasta 1. jaanuarist alates** ei saa Ühendkuningriigis asutatud ettevõtted enam audiovisuaalmeedia teenuste direktiivis sätestatud päritoluriigi põhimõtet kasutada.

Seetõttu peavad Ühendkuningriigis asuvad audiovisuaalmeedia teenuse osutajad täitma iga liikmesriigi nõudeid, kus nad soovivad oma teenuseid osutada.

Nõuanded ettevõtetele ja liikmesriikide haldusasutustele

Audiovisuaalmeedia teenuse osutajad, kes on asutatud Ühendkuningriigis ja osutavad audiovisuaalmeedia teenuseid Euroopa Liitu, peavad tagama iga sellise riigi korra järgimise, kus nad kavatsevad oma teenuseid osutada. ELi teenuseosutajad, kes tahavad osutada teenuseid Ühendkuningriigis, peavad täitma Ühendkuningriigi eeskirju.

²² Välja arvatud Põhja-Iirimaa, mis Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokolli kohaselt jääb järgima teatavaid liidu eeskirju, et Iiri saarel ei oleks tollikontrolli.

B.4. Kutsekvalifikatsiooni tunnustamine

Üleminekuperioodil on Ühendkuningriik ELi ühtse turu osa ning see hõlmab asutamisvabadust, isikute vaba liikumist ja teenuste vaba osutamist. Seetõttu tunnustatakse praegu Ühendkuningriigi ja ELi kodanike Ühendkuningriigist saadud kvalifikatsiooni teistes ELi liikmesriikides lihtsustatud korras või automaatselt, mistõttu saavad näiteks arstid, õed, hambaarstid, farmatseudid, veterinaararstid, juristid, arhitektid ja insenerid üleminekuperioodil liikuda ning osutada teenuseid kõikjal liidus ja Ühendkuningriigis.

Aga **2021. aasta 1. jaanuarist alates** ei kohaldata Ühendkuningriigi suhtes enam liidu kutsekvalifikatsioonide tunnustamise eeskirju ning ELi liikmesriikides omandatud kvalifikatsiooni tunnustamine Ühendkuningriigis toimub sealse õiguse kohaselt.

Ühendkuningriigi kodanikud (ükskõik, kus nad on kvalifikatsiooni omandanud) ja ELi kodanikud, kes on saanud kvalifikatsiooni Ühendkuningriigis, peavad pärast üleminekuperioodi hankima oma kvalifikatsioonile asjaomases liikmesriigis tunnustuse seal kehtivate kolmanda riigi kodanike ja/või kolmanda riigi kvalifikatsioonide suhtes kohaldatavate eeskirjade alusel.²³

Nõuanded inimestele, ettevõtetele ja liikmesriikide haldusasutustele

Et olla üleminekuperioodi lõppemiseks valmis, peaksid asjaomased isikud hankima Ühendkuningriigis saadud kvalifikatsioonile ELis tunnustuse enne 1. jaanuari 2021. Ettevõtete otsustes tuleb arvestada sellega, et pärast üleminekuperioodi ehk alates 2021. aasta jaanuarist toimub tunnustamine asjaomases liikmesriigis ning seal kehtivate kolmanda riigi kodanike ja/või kolmanda riigi kvalifikatsioonide suhtes kohaldatavate eeskirjade alusel.

C. Energeetika

Üleminekuperioodil on Ühendkuningriik liidu lõimitud energiaturu osa. Seega juhitakse ELi ja Ühendkuningriigi vahelist elektri- ja gaasiühenduste kaudu toimuvat energiatoodete kaubandust liidu selleks ettenähtud platvormide kaudu.

2021. aasta 1. jaanuarist alates aga ei osale Ühendkuningriik enam liidu asjaomastes platvormides, kuid olemasolevaid elektri- ja gaasiühendusi saab endiselt kasutada. Suurbritanniaga loodud ühenduste kaudu elektriga kauplemiseks hakatakse kasutama alternatiivseid tagavaralahendusi.²⁴ Need peaksid võimaldama elektrikaubandusel jätkuda, aga mitte sama tõhusalt kui praegu ühtsel turul.

²³ Väljaastumislepingu teise osa kohaldamisalasse kuuluvate isikute suhtes kohaldatakse 31. detsembril 2020 veel pooleli olevates tunnustamismenetlustes siiski ELi ühtse turu eeskirju.

²⁴ See ei kehti aga Põhja-Iirimaa ja Iirimaa vaheliste elektriühenduste puhul, sest Põhja-Iirimaa jätkab väljaastumislepingu artikli 9 kohaselt osalemist lõimitud ühtsel elektriturul kogu Iirimaa saarel.

Nõuanded ettevõtetele ja liikmesriikide haldusasutustele

Ettevõtted ja liikmesriikide ametivõimud peaksid arvestama, et alates 2021. aasta jaanuarist ei toimu Suurbritanniaga loodud elektriühenduste kaudu käiv elektrikaubandus enam liidu platvormide kaudu, vaid sellest saab kolmanda riigi energiavoog. Asjaomased sidusrühmad peaksid välja selgitama, mida uue regulatiivse keskkonnaga kohandamiseks vaja teha on.

D. Reisimine ja turism

Isikute kontroll²⁵

Üleminekuperioodil koheldakse Ühendkuningriigi kodanikke liidu kodanikena. Seetõttu on Euroopa Liitu ja Schengeni alale sisenenud Ühendkuningriigi kodanikel praegu liikumisvabadus.

Ent **alates 1. jaanuarist 2021** koheldakse Ühendkuningriigi kodanikke ELi ja Schengeni alale sisenemisel kolmanda riigi kodanikena, mistõttu kontrollitakse neid Schengeni ala piiril põhjalikult. See tähendab, et ELi liikmesriikide territooriumil ei või viibida 180 päeva jooksul üle 90 päeva ning Ühendkuningriigi kodanikud peavad vastama kolmanda riigi kodanikele kehtestatud sisenemistingimustele. Samuti ei saa nad enam piiriületusel kasutada ELi/EMÜ/Šveitsi järjekordi, mis on vaba liikumise õigusega inimestele.

Viisanõuded

Üleminekuperioodil koheldakse Ühendkuningriigi kodanikke liidu kodanikena. Seetõttu ei kohaldata nende suhtes Euroopa Liidus, eeskätt Schengeni piiride ületamisel, viisanõudeid.

ELi hiljutiste ettevalmistavate õiguslike meetmete kohaselt on Ühendkuningriigi kodanikud Euroopa Liidu välispiiri ületamisel **alates 1. jaanuarist 2021** viisanõudest endiselt vabastatud, kui nad tulevad Euroopa Liitu lühikeseks ajaks (180 päeva jooksul kuni 90 päevaks). See viisanõudest vabastamine ei anna õigust liidus töötada ja selle suhtes kohaldatakse kolmandate riikide puhul kehtivat vastastikkuse põhimõtet (st vabastuse võib tühistada, kui Ühendkuningriik ei luba liidu kodanikel enam oma territooriumil lühikest aega viisata viibida).

Samuti muutuvad viisanõuded teatavate Ühendkuningriigis elavate kolmandate riikide kodanike jaoks, kui nad liitu reisivad. Näiteks ei vabasta Ühendkuningriigi elamisluba alates 1. jaanuarist 2021 enam selle omanikku liidus lennujaama transiidiviisa nõudest ning Ühendkuningriigis elavad õpilased ei saa enam liitu ekskursioonile tulles siia automaatselt viisavabalt.

Lemmikloomadega reisimine

²⁵ See jaotis (isikute kontroll) ei hõlma Ühendkuningriigi ja Iirimaa vahelist liikumist, kuna Iirimaa ja Põhja-Iirimaa protokoll kohaselt võivad Ühendkuningriik ja Iirimaa jätkuvalt ise otsustada isikute nende territooriumide („ühine reisipiirkond“) vahel liikumise korra üle, austades täielikult liidu õigusega füüsilistele isikutele antud õigusi.

Üleminekuperioodil saavad Ühendkuningriigis elavad lemmikloomaomanikud kasutada ELi lemmikloomapassi, mis lihtsustab liidus koos lemmikuga reisimist.

Ühendkuningriigis elavale lemmikloomaomanikule väljastatud ELi lemmikloomapass ei ole **alates 1. jaanuarist 2021** enam kehtiv dokument, mis võimaldaks koos lemmikloomaga Ühendkuningriigist mõnda ELi liikmesriiki reisida. Liit kehtestab edaspidi Ühendkuningriigist saabujatega kaasas olevate lemmikloomade suhtes kohaldatavad nõuded.

Juhiload

Üleminekuperioodil kohaldatakse liidu õigust, mille kohaselt tunnustatakse ELis välja antud juhilube kõikjal liidus. Seetõttu saavad Ühendkuningriigis väljastatud juhilubade omanikud sõita ELis praegu lisadokumentideta.

Alates 2021. aasta 1. jaanuarist aga Ühendkuningriigis välja antud juhilube liidu õiguse kohase vastastikuse tunnustamise alusel liidus ei tunnustata. Ühendkuningriigi juhilubade tunnustamise suhtes kohaldatakse asjaomaste liikmesriikide õigust. Liikmesriikides, mis on Genfi 1949. aasta teeliikluse konventsiooni osalised, kohaldatakse seda konventsiooni. Lisateabe saamiseks tuleb pöörduda asjaomase liikmesriigi vastutava ametiasutuse poole.

Rändlus

Üleminekuperioodil kohaldatakse Ühendkuningriigi suhtes liidu rändlusalast õigust. Seetõttu kehtivad praegu lisatasudeta rändluse sätted nii Ühendkuningriigi suhtes kui ka Ühendkuningriigis.

Alates 1. jaanuarist 2021 ei taga liidu õigus Ühendkuningriigi tarbijatele enam Euroopa Liidus koduste hindadega rändlust; samuti ei ole lisatasudeta rändlus enam võimalik Ühendkuningriigis reisivatel liidu tarbijatel.

Niisiis võivad nii Ühendkuningriigi kui ka liidu mobiilsideoperaatorid küsida teineteise rändlusklientidelt lisatasu.

Reisijate õigused

Üleminekuperioodil kehtib Ühendkuningriigist ELi liikmesriiki reisijatele liidu lennu-, raudtee-, bussi- ja laevareisijate õigusi käsitlev õigus (sh kohustus aidata puudega või liikumisraskustega reisijaid), olenemata sellest, kas vedaja on asutatud Ühendkuningriigis või liidus.

Alates 1. jaanuarist 2021 muutub aga ELi ja Ühendkuningriigi vahel liikuvate reisijate kaitsetase. Olenevalt transpordiliigist võib ELi reisijaõiguste kaitse Ühendkuningriiki või riigist reisisid kaduda.

Nõuanded inimestele, ettevõtetele ja liikmesriikide haldusasutustele

Ühendkuningriiki ja sealt välja reisijad peaksid arvestama piirikontrolli, viisanõuete, lemmikloomapasside, juhilubade ja rändlustasudega seotud muudatustega.

Reisiteenuseid osutavad ettevõtted peaksid end muudatustega kurssi viima ja neil võib olla vaja oma protsesse vastavalt muuta.

Riigi ametiasutused peavad hoolitsema selle eest, et piiripunktides oleks piisavalt töötajaid, ja vajaduse korral taristut kohandama. Samuti peavad nad tagama reisijate kursisoleku nende muutunud õiguste ja kohustustega.

E. Liikuvus ja sotsiaalkindlustuse koordineerimine

Üleminekuperioodil saavad Ühendkuningriigi kodanikud liidus endiselt vabalt liikuda. Ka ELi kodanikud saavad sellist vaba liikumise õigust kasutada, et minna Ühendkuningriiki tööle, õppima, elama või asutada seal ettevõtte. Kõik liidu eeskirjad sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta kehtivad ning jäävad väljaastumislepingu alusel kehtima ka pärast üleminekuperioodi lõppu nende liidu ja Ühendkuningriigi kodanike suhtes, kes olid enne üleminekuperioodi lõppu piiriüleses olukorras, mis hõlmas Ühendkuningriiki ja Euroopa Liitu. Väljaastumislepinguga on kaitstud ka üleminekuperioodi lõppedes Ühendkuningriigis seaduslikult elavate ELi kodanike ja ELi liikmesriigis seaduslikult elavate Ühendkuningriigi kodanike ning nende perede elamis- ja töötamisõigused.²⁶

Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi vaheline vaba liikumine lõpeb **1. jaanuaril 2021**. Sellega muutub liikumine keerulisemaks kõigil väljaastumislepingu kohaldamisalast välja jäävatel ELi kodanikel, kes tahavad Ühendkuningriiki kauemaks jääda (õppurid, töötajad, pensionärid ja nende pereliikmed). Nende Ühendkuningriiki liikumise suhtes hakatakse kohaldama Ühendkuningriigi välismaalaste õigust. Ühendkuningriigi äriühingud, kes tahavad tööle võtta ELi kodanikke, peavad täitma Ühendkuningriigi eeskirju, mida praegu liidu korra kohaselt ei kohaldata. Väljaastumislepingu kohaldamisalast välja jäävate Ühendkuningriigi kodanike ELi liikumise suhtes kohaldatakse liidu ja liikmesriikide rände-eeskirju. ELi äriühingud, kes tahavad tööle võtta Ühendkuningriigi kodanikke, peavad täitma liidu ja asjaomase liikmesriigi eeskirju, mida kohaldatakse kolmanda riigi kodanike suhtes.

Nende ELi kodanike jaoks, kes kasutavad mingil moel õigust liikuda Ühendkuningriigi uue korra kohaselt, kaotab kehtivuse praegu liidu eeskirjadega ettenähtud sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimine. Sama lugu on Ühendkuningriigi kodanikega ELis, kui nende suhtes ei kohaldata konkreetseid kolmanda riigi kodanikele liidus kehtivaid eeskirju. Kuna liidu eeskirju Ühendkuningriigis enam ei kohaldata, kaob edaspidi praegune lai piiriülene sotsiaalkindlustuskaitse. Ka siis, kui Ühendkuningriigiga sõlmitakse partnerlusleping, saab tagada vaid mõned sotsiaalkindlustusõigused. Täpsed tingimused, mida kohaldama hakatakse, olenevad Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi vaheliste partnerluslääbirääkimiste tulemustest (nt tervishoiukulude ja pensioniõiguste valdkonnas).

²⁶ Liidu kodanikud (v.a liri kodanikud) peavad liidu kodanike Ühendkuningriigi elanikuks saamise süsteemi kohaselt taotlema kas püsielaniku (*settled*) või esialgse püsielaniku (*pre-settled*) staatuse.

F. Äriühingu- ja tsiviilõigus

F.1. Ühendkuningriigis registreeritud äriühingud

Üleminekuperioodil on Ühendkuningriik ühtse turu osa ja sellega kaasneb ühe põhivabadusena ka asutamisvabadus. Seega võib praegu registreerida äriühingu Ühendkuningriigis, kuigi selle juhatuse asukoht või peamine tegevuskoht asub mõnes ELi liikmesriigis.

Alates 1. jaanuarist 2021 muutuvad Ühendkuningriigis asutatud äriühingud kolmanda riigi äriühinguteks, keda ELi toimimise lepingu artikli 54 kohaselt automaatselt ei tunnustata. Nende tunnustamise suhtes hakatakse kohaldama kolmandas riigis asutatud äriühingute jaoks mõeldud riiklikku õigust.

Ühendkuningriigis asutatud äriühingute filiaalid, kes tegutsevad ELi liikmesriigis, muutuvad kolmanda riigi äriühingu filiaalideks. Ühendkuningriigi äriühingute liidus asuvad tütarettevõtjad jäävad põhimõtteliselt ELi äriühinguteks ning nende suhtes kohaldatakse endiselt kõiki asjaomaseid liidu ja liikmesriikide õigusakte.

Nõuanded ettevõtetele ja liikmesriikide haldusasutustele

Kui Ühendkuningriigis asutatud äriühingud tahavad saada ELi äriühinguteks, peaksid nad end asutama mõnes ELi liikmesriigis.

F.2. Lepinguline jurisdiktsiooni valik

Üleminekuperioodil on Ühendkuningriik teatavates aspektides liidu tsiviilõigusala osa.²⁷ Seetõttu on nii tsiviil- kui ka äriõiguse asjades Ühendkuningriigi kohtu tehtud otsused praegu Euroopa Liidus sujuvalt jõustatavad. Tegelikult valitakse ärilepingutes kohtualluvuseks sageli Ühendkuningriik.

Alates 1. jaanuarist 2021 ei kehti enam liidu eeskirjad, mis lihtsustasid üleminekuperioodil kohtuotsuste piiriülest tunnustamist ja jõustamist ELis ja Ühendkuningriigis.²⁸ Kui Ühendkuningriik otsustab pärast üleminekuperioodi lõppu ühineda Haagi 2005. aasta kohtualluvuse kokkulepete konventsiooniga, kohaldatakse seda konventsiooni vaid nende kohtute otsuste tunnustamise ja jõustamise suhtes, mis on sätestatud ainukohtualluvuse kokkulepetes, mis on sõlmitud pärast Ühendkuningriigi ühinemist kõnealuse konventsiooniga. Seega kohaldatakse seni Ühendkuningriigi kohtuotsuste tunnustamise ja

²⁷ Kuigi Ühendkuningriik jätkab üleminekuperioodil liidu justiits- ja siseküsimuste poliitika kohaldamist, on ta kasutanud selles valdkonnas loobumisõigust ning pole kunagi osalenud kõigis tsiviil- ja äriõigusalasest koostöö instrumentides.

²⁸ Samuti tuleb meeles pidada, et alates 1. jaanuarist 2021 ei saa Euroopa Liidus elavate tarbijate ja Ühendkuningriigis asutatud kauplemise vaheliste vaidluste kohtuväliseks lahendamiseks enam kasutada ELi vaidluste internetipõhise lahendamise platvormi.

jõustamise suhtes selle liikmesriigi õigusnorme, kus kohtuotsuse tunnustamist või jõustamist taotletakse.

Nõuanded ettevõtetele ja liikmesriikide haldusasutustele

Kõik ettevõtted peaksid selle olukorraga arvestama, kui valivad lepingus rahvusvahelist kohtualluvust.

Ettevõtted peaksid teadma, et Ühendkuningriigi kohtu tehtud otsust ei pruugi enam olla võimalik ELis sujuvalt jõustada, nagu seda saab teha praegu.

G. Muud aspektid: andmed ning digitaalse ja intellektuaalomandi õigused

G.1. Intellektuaalomand

Üleminekuperioodil on Ühendkuningriik ELi ühtse turu osa. Seetõttu ei saa intellektuaalomandi (nt ELi kaubamärk) õiguse omanik sellele toetudes praegu keelata Ühendkuningriigist pärineva kauba saatmist ELi, kui kauba on selle kaubamärgi all Ühendkuningriigi turule lasknud õiguse valdaja või seda on tehtud tema nõusolekul (intellektuaalomandi õigusega kaasnevate õiguste ammendumise põhimõtte), ja vastupidi.

Alates 1. jaanuarist 2021 ei saa Euroopa Liidus tegutsevad kauplused Ühendkuningriigist tooteid hankides enam õigusevaldajate puhul õiguste ammendumisele toetuda.

Nõuanded ettevõtetele ja liikmesriikide haldusasutustele

Ühendkuningriigist lähtuva paralleelkaubandusega tegelevad ettevõtted peaksid oma tegevuskorra uuesti läbi vaatama.

Peale selle tuleb arvesse võtta, et kuigi ELi olemasolevate ühtsete intellektuaalomandi õiguste (ELi kaubamärgid, ühenduse disainilahendused, ühenduse sordikaitse ja geograafilised tähised) kaitse jääb väljaastumislepingu kohaselt **pärast 1. jaanuari 2021** kehtima, on ELi uute ühtsete õiguste territoriaalne kohaldamisala väiksem, sest Ühendkuningriigis need enam ei kehti.²⁹

Nõuanded ettevõtetele ja liikmesriikide haldusasutustele

Asjaomased sidusrühmad peaksid võtma vajalikud meetmed, et tagada vajaduse korral oma tulevaste intellektuaalomandi õiguste kaitse Ühendkuningriigis.

²⁹ Olemasolevad ühtsed õigused on Ühendkuningriigis kaitstud väljaastumislepingu artiklite 54 ja 57 kohaselt, mille alusel muudetakse need Ühendkuningriigi õigusteks.

G.2. Andmete edastamine ja kaitse

Üleminekuperioodil on liidu andmekaitseõigus Ühendkuningriigi jaoks siduv. Seetõttu saab praegu isikuandmeid Euroopa Liidust Ühendkuningriiki edastada piiranguteta.

Pärast 1. jaanuari 2021 võib isikuandmeid ikka Ühendkuningriiki edastada, aga tuleb järgida konkreetseid liidu eeskirju ja kaitsemeetmeid, mida kohaldatakse isikuandmete edastamisel kolmandatesse riikidesse (sätestatud ELi isikuandmete kaitse üldmääruses³⁰ ja õiguskaitse direktiivis³¹).

Täpsemalt on isikuandmete kaitse üldmääruse V peatükis mitu võimalust, kuidas tagada, et isikuandmeid kolmandasse riiki edastades ei kahjustata füüsilistele isikutele liidus pakutava kaitse taset. Üks võimalus on Euroopa Liidul võtta isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 45 alusel vastu ühepoolne kaitse piisavuse otsus, kui ollakse veendunud, et kolmanda riigi andmekaitse on piisaval tasemel.

Nagu poliitilises deklaratsioonis³² rõhutatud, annab EL endast parima, et saada Ühendkuningriigi kord 2020. aasta lõpuks hinnatud ja otsustada, kas Ühendkuningriik vastab kohaldatavatele tingimustele, et saaks võtta vastu piisavusotsuse. Komisjonil on hindamine käimas ja selleks vajaliku teabe saamiseks on Ühendkuningriigiga korraldatud juba mitu tehnilist koosolekut. Ühendkuningriigi andmekaitse seadusega tunnistati ELi liikmesriikide andmekaitse piisavaks kuni 2024. aasta lõpuni, mil see uuesti üle vaadatakse.

Nõuanded ettevõtetele ja liikmesriikide haldusasutustele

Ettevõtted ja avaliku sektori asutused peaksid jälgima, et kõik isikuandmete edastused Ühendkuningriiki oleks kooskõlas liidu andmekaitseõigusega, olenemata sellest, kas EL teeb Ühendkuningriigi kohta piisavusotsuse või mitte. Vastavust saab tagada isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud sobivate kaitsemeetmete (sh siduvad kontsernisisesed eeskirjad) kehtestamisega või kasutades konkreetseid erandeid.

G.3. Tippdomeen .eu

Üleminekuperioodil kohaldatakse Ühendkuningriigi suhtes liidu tippdomeeni .eu käsitlevat õigust. Ühendkuningriigis asutatud ettevõtetel ning Ühendkuningriigi kodanikel ja elanikel on õigus registreerida ja omada tippdomeeni .eu.

³⁰ Määrus (EL) 2016/679, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1594051658864&uri=CELEX:32016R0679>.

³¹ Direktiiv (EL) 2016/680, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32016L0680>.

³² Vt parandatud ja täiendatud poliitiline deklaratsioon, millega kehtestatakse Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete raamistik, nagu läbirääkijate tasandil 17. oktoobril 2019 kokku lepitud (ELT C 34, 31.1.2020, lk 1–16), I osa I jaotise alajaotis B (Andmekaitse).

Alates 1. jaanuarist 2021 ei vasta Ühendkuningriigis (ja mitte Euroopa Liidus) asutatud ettevõtted ning Ühendkuningriigi elanikud, kes ei ole ELi kodanikud, enam tippdomeeni .eu registreerimise ega omamise tingimustele.

Kui nad ei suuda tõendada, et neil on endiselt õigus seda domeeninime kasutada, kõrvaldatakse see domeeninimi üleminekuperioodi lõppedes kasutusest.³³ Ühendkuningriigis elavad ELi kodanikud võivad tippdomeeni .eu registreerida ja seda omada ka pärast üleminekuperioodi.

H. Euroopa Liidu rahvusvahelised lepingud

Üleminekuperioodil on Euroopa Liidu sõlmitud rahvusvahelised lepingud Ühendkuningriigi jaoks endiselt siduvad. Samuti on EL andnud rahvusvahelistele partneritele teada, et Ühendkuningriiki tuleb üleminekuperioodil nende lepingute kohaldamisel kohelda kui liikmesriiki.

Ent **2021. aasta 1. jaanuarist alates** liidu, liidu nimel tegutsenud liikmesriikide või liidu ja liikmesriikide ühiselt sõlmitud lepinguid Ühendkuningriigi suhtes enam ei kohaldata. Euroopa Liit teavitas oma rahvusvahelisi partnereid Ühendkuningriigi liidust lahkumise tagajärjedest pärast väljaastumislepingu allkirjastamist saadetud verbaalnoodiga.³⁴

Selle tulemusena ei saa Ühendkuningriik (sh Ühendkuningriigi kodanikud ja ettevõtjad) kasutada liidu mitutsada rahvusvahelist lepingut (nt vabakaubanduslepingud, vastastikuse tunnustamise lepingud, veterinaarlepingud ning kahepoolsed lepingud lennutranspordi või lennundusohutuse kohta). Liidus asutatud ettevõtted saavad muidugi kasutada kõiki liidu kehtivaid rahvusvahelisi lepinguid.

Ühendkuningriigi liidust lahkumine aga ei piira nende mitmepoolsete kokkulepete kohaldamist, mille üks pool on Ühendkuningriik ise. Näiteks jääb Ühendkuningriik Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) liikmeks ning talle jäävad siduvaks kõik asjaomased WTO lepingud, eriti kaupade, teenuste ja intellektuaalomandi õigustega kauplemisega seotud soodustused ja kohustused.

³³ Kasutusest kõrvaldatud domeeninimi ei toimi enam. See ei toeta enam aktiivseid teenuseid (nt veebisait või elektronpost).

³⁴ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/model-note-verbale-international-partners_en.pdf.

III. Kõigiks stsenaariumideks valmistumine

Käesoleva teatise II osas kirjeldatud muutused toimuvad igal juhul, olenemata sellest, kas Euroopa Liit ja Ühendkuningriik lepivad 31. detsembriks 2020 kokku ambitsioonikas uues partnerluses või mitte.

Sellegipoolest on selge, et kui kokkuleppele ei jõuta, on toimuvad katkestused suuremad kui II osas kirjeldatud muutused. Kui kokkulepet ei tule, kohaldatakse teise poole territooriumilt saabuva ekspordi suhtes kummagi poole enamsoodustusrežiimi tariife (st Ühendkuningriigist imporditavate kaupade suhtes kohaldatakse ELi ühist tollitariifistikku ja liidust Ühendkuningriiki imporditavate kaupade suhtes Ühendkuningriigi tariife³⁵).

Siinses teatises ei väljendata seisukohti Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi vaheliste läbirääkimiste tulemuste kohta. Selle asemel keskendutakse siin hoopis teemadele, mille üle praegu läbi ei räägita. Komisjon mõnab, et see põhjustab avaliku sektori asutustele, kodanikele, ettevõtetele ja teistele majanduse ja ühiskonna sidusrühmadele päris palju ebamäärasust. Üks lahtine küsimus on näiteks Ühendkuningriigi osalus Erasmus+ ja Euroopa horisondi programmis pärast 2021. aasta jaanuari. Ebamäärasuse saab kaotada ainult läbirääkimiste tulemus.

Kui uues partnerluses 31. detsembriks 2020 kokku ei lepita, on tagajärjed märkimisväärsed. Sellegipoolest märgib komisjon, et kui tulevaste suhete koha kokkuleppele ei jõuta, erineb olukord siiski Ühendkuningriigi ja Euroopa Liidu vahelistel läbirääkimistel väljaastumise kohta kokkuleppele mittejõudmisest, ning seda mitmel põhjusel.

1. Esiteks **annab väljaastumisleping õiguskindluse** mitmes tähtsas valdkonnas, kus lepinguta lahkumine oleks toonud kaasa ebakindluse. Need on kodanikuõiguste kaitse, finantsarveldus, õiguslikult toimiva lahenduse leidmine liri saarel range piirikontrolli vältimiseks, ELi ühtsete intellektuaalomandi õiguste (sh olemasolevad geograafilised tähised) jätkuv kaitse ning sätted käimasolevate ELi ja Ühendkuningriigi vaheliste menetluste korrahaseks lõpetamiseks (vt infokast).
2. Teiseks **annab väljaastumislepingus sätestatud üleminekuperiood sidusrühmadele lisaaega (olgugi et vähe)**, et valmistuda kõigiks võimalikeks stsenaariumideks (sh selleks, et 1. jaanuariks 2021 ei ole tulevase partnerluse kohta lepingut sõlmitud).
3. Kolmandaks **võttis liit 2019. aastal vastu teatavad õiguslikud meetmed, et valmistuda kõigiks Ühendkuningriigi liidust lahkumise stsenaariumideks, ning need jäävad jõusse või muutuvad kohaldatavaks üleminekuperioodi lõppedes**. Näiteks

³⁵ Ühendkuningriik on avaldanud teabe oma uute üleilmsete tariifide kohta, mida hakatakse kohaldama 1. jaanuarist 2021 ka ELi kaupade suhtes, kui ELi ja Ühendkuningriigi tulevaste suhete kohta lepingut ei sõlmita. <https://www.gov.uk/guidance/uk-tariffs-from-1-january-2021>.

liigitati Ühendkuningriik nende kolmandate riikide hulka, mille kodanikud ei pea lühikeseks ajaks liitu tulles esitama viisat, ning liidu ja Ühendkuningriigi vahel jaotati liidu WTO tariifikvoodid.

Kõike eeltoodut arvestades jätkab komisjon olukorra hoolikat jälgimist ning püüab kaitsta Euroopa Liidu, selle kodanike ja majanduse huve kõigi stsenaariumide korral.

INFOKAST. Väljaastumisleping koos lirimaa ja Põhja-lirimaa protokolliga

Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi vahel sõlmitud väljaastumisleping jõustus 1. veebruaril 2020.

Selles on üksikasjalikud sätted, mille eesmärk on piirata Ühendkuningriigi Euroopa Liidust, ühtselt turult ja tolliliidust lahkumise mõju, eriti järgmistes valdkondades.

Kodanike õigused. Väljaastumislepinguga kaitstakse üleminekuperioodi lõpus liidu õiguse kohaselt seaduslikult Ühendkuningriigis elavate ELi kodanike ning samal ajal liidu õiguse kohaselt seaduslikult mõnes ELi liikmesriigis elavate Ühendkuningriigi kodanike ja nende pereliikmete õigusi jätkata asjaomases riigis elamist, õppimist ja töötamist.³⁶

Finantsarveldus. Väljaastumislepingus on sätestatud, et Ühendkuningriik ja Euroopa Liit täidavad kõiki finantskohustusi, mis võeti siis, kui Ühendkuningriik oli ELi liikmesriik (sh kulukohustusi, millega seotud tegelikud kulutused tehakse pärast 2020. aastat).³⁷

lirimaa ja Põhja-lirimaa protokoll. Iirimaa ja Põhja-lirimaa protokoll hakatakse kohaldama üleminekuperioodi lõppedes ning see on stabiilne lahendus, mida kohaldatakse koos tulevase partnerluslepinguga, kui Põhja-lirimaa parlament selle kohaldamise jätkamise tulevikus heaks kiidab.

Selles on sätestatud õiguslikult toimiv lahendus, millega on võimalik liri saarel vältida ranget piirikontrolli ning mis kaitseb igati kogu saare majandust, suure reede (ehk Belfasti) kokkulepet, ELi ühtse turu ja Ühendkuningriigi siseturu usaldusvärsust.

Protokoll kohaselt jääb Põhja-lirimaa järgima teatavaid liidu õigusnorme (eeskätt seoses kaupadega) ning liidu tolliseadustikku, käibemaksu- ja aktsiisieskirju kohaldatakse kõigi Põhja-lirimaale sisenevate ja sealt väljuvate kaupade suhtes. Nii välditakse Iirimaa saarel tollikontrolli vajadust.

³⁶ Täpsem teave komisjoni selgitavas teatises (2020/C 173/01) väljaastumislepingu II osa kohta: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0520\(05\)&from=ET](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XC0520(05)&from=ET).

³⁷ Väljaastumislepingu artiklis 138 on sätestatud, et selliste liidu programmide ja meetmete rakendamisel, mis on 2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku või varasemate finantsperspektiivide raames kulukohustustega seotud, kohaldatakse Ühendkuningriigi suhtes pärast 31. detsembrit 2020 kuni liidu programmide ja meetmete lõppemiseni jätkuvalt liidu õigust. Ühendkuningriigi osalemine tulevastes programmides oleneb uuest partnerluslepingust (v.a juhul, kui programmis võib lepinguta osaleda ka kolmas riik ja selle üksused).

Kontrollitakse mujalt Ühendkuningriigist Põhja-lirimaale sisenevaid kaupu (nt toidukaupu ja elusloomi), et oleks tagatud sanitaar- ja fütosanitaarnõuete täitmine. Kõik Põhja-lirimaale sisenevad või sealt väljuvad kaubad peavad täielikult vastama asjaomastele liidu eeskirjadele ja standarditele.

Samuti kohaldatakse Põhja-lirimaale sisenevate kaupade suhtes ELi **tollimakse**, välja arvatud juhul kui ühiskomitee sätestab raamtingimused, mille kohaselt nende kaupade puhul ei ole ohtu, et need satuvad ELi ühtsele turule. Sellise raamistiku alusel ei ole vaja tollimaksu maksta, kui on võimalik tõendada, et mujalt Ühendkuningriigist Põhja-lirimaale sisenevate kaupade puhul ei ole ohtu, et need satuvad ELi ühtsele turule.

Väljastpoolt ELi Põhja-lirimaale toodavate või sealt eksporditavate kaupade suhtes kohaldatakse liidu tolliformaalsusi ja -protseduure.

Mujalt Ühendkuningriigist Põhja-lirimaale sisenevate ja sealt mujale Ühendkuningriiki väljuvate kaupade suhtes kohaldatakse ELi käibemaksu- ja aktsiisieeskirju.

Liidust lahkumisega seotud küsimused. Väljaastumislepinguga tagatakse ka väljaastumise ajal pooleli olevate toimingute korrakohane lõpetamine:

- selle kohaselt võib enne üleminekuperioodi lõppu turule lastud kaupu ELi ja Ühendkuningriigi turul jätkuvalt kättesaadavaks teha kuni need jõuavad lõppkasutajani ning selleks ei ole vaja uut sertifitseerimist, märgistamist ega tootemuudatusi;
- selles on sätestatud käimasoleva liidusisese kaupade liikumise, käimasolevate tolliprotseduuride ning käibemaksu- ja aktsiisiküsimuste haldamise ja lõpetamise kord;
- see kaitseb olemasolevaid ühtseid intellektuaalomandi õigusi (sh olemasolevaid ELi geograafilisi tähiseid);
- sellega lõpetatakse üleminekuperioodi lõpul käimasolevad riigihankemenetlused ja tagatakse asjaomaste isikute õigused liidu õiguse kohaste menetlustega;
- see sisaldab sätteid kriminaalasjades käimasoleva politsei- ja õiguskoostöö lõpetamise kohta;
- see sisaldab sätteid haldus- ja kohtumenetluste (nt riigiabi ja rikkumismenetlused) lõpetamise kohta;
- selles käsitletakse enne üleminekuperioodi lõppu vahetatud andmete ja teabe kasutamist ning sellega tagatakse, et enne üleminekuperioodi lõppu edastatud andmed jäävad kaitstuks liidu õiguses ettenähtud põhimõtete ja sätete kohaselt;
- selles on sätted Ühendkuningriigi lahtiühendamiseks liidu õiguse alusel loodud võrkudest, infosüsteemidest ja andmebaasidest (eriti neist võrkudest, mida saavad kasutada ainult liidu liikmesriigid või Schengeni riigid) üleminekuperioodi lõpus;
- selles käsitletakse kaubandusasjades käimasolevat õigusalaast koostööd, et kohtuotsused oleks usaldusväärsed;

- selles käsitletakse kõiki Ühendkuningriigi Euroopa Aatomienergiaühendusest lahkumise küsimusi.

Väljaastumislepingu rakendamise seoses on loodud ühiskomitee, kes teeb väljaastumislepingu kohaldamise üle järelevalvet. Selle kaks eesistujat on Euroopa Komisjoni asepresident Maroš Šefčovič ja Ühendkuningriigi Lancasteri hertsogkonna kantsler Rt Hon Michael Gove ning komitee on kokku saanud juba kaks korda (telekonverentsi teel): 2020. aasta 30. märtsil ja 12. juunil. Samuti on alustanud tööd erikomiteed, mis tegelevad Gibraltari, kodanikuõiguste, finantssätete, Küprosel asuvate suveräänsete baaspiirkondade ning lirimaa ja Põhja-lirimaa protokolliga.

IV. Järeldus: tähtis on valmisolek

Euroopa Liit annab endast parima, et saavutada Ühendkuningriigiga ambitsioonikas tulevikuleping.

Ent siit teatisest on näha, et ka kõige ambitsioonikama tulevase partnerluse korral (mille aluseks on Euroopa Liidu 25. veebruaril 2020 vastu võetud läbirääkimisjuhised Ühendkuningriigiga uue partnerluse loomiseks³⁸ ning 17. märtsil 2020 avaldatud Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi uue partnerluslepingu projekt³⁹), **on kodanike, tarbijate, ettevõtete, avaliku sektori asutuste, investorite, õppurite ja teadustöötajate jaoks alates 1. jaanuarist 2021 tulemas automaatsed ja kaugeleulatuvad muutused ja tagajärjed.**

Need muutused on vältimatud ega olene käimasolevate läbirääkimiste tulemustest, vaid on tingitud ainuüksi sellest, et Ühendkuningriik otsustas Euroopa Liidust, ühtselt turult ja tolliliidust lahkuda. Liidu õiguse kohane isikute, kaupade ja teenuste vaba liikumine lõpeb üleminekuperioodi lõppemisega. Sellel on kaugeleulatuv mõju eelkõige kaupade ja teenuste piiriülesele kaubandusele ning inimeste liikuvusele.

Seetõttu kutsub komisjon kõiki avaliku sektori asutusi, kodanikke, ettevõtteid ja teisi sidusrühmi üles hoolitsema selle eest, et olla nendeks vältimatuteks muutusteks valmis. Kui selleks ei valmistuta, on kahjulik mõju ja rahaline kulu pärast üleminekuperioodi lõppu suurem.

Lõpuks on ettevõtete ja sidusrühmade enda kohustus hinnata oma riske ja teha ettevalmistusi oma olukorrast olenevalt, aga keegi ei tohiks alahinnata pärast 1. jaanuari 2021 tekkivaid logistilisi probleeme, mis lisanduvad käesolevas teatises kirjeldatud õiguslikele probleemidele.

Komisjon kutsub liikmesriike üles jätkama riiklikke teavituskampaaniaid, millega ärgitatakse avaliku halduse asutusi, kodanikke, ettevõtteid ja sidusrühmi tegema vajalikke ettevalmistusi. Selliseid jõupingutusi tuleb konkreetse liikmesriigi sidusrühmade olukorrale vastavaks kohandada. Tulevaste kuude jooksul teeb komisjon koostööd kõigi liikmesriikidega, et vaadata üle nende valmisoleku kõik aspektid ning lihtsustada avaliku sektori asutuste tegevust sidusrühmade teavitamisel.

Samuti kutsutakse sidusrühmi üles uuesti tutvuma Ühendkuningriigiga artikli 50 alusel peetud läbirääkimiste ajal avaldatud teatistega ning komisjoni valmisolekuteemaliste veebilehtedega, kus on nende uuemad versioonid. Komisjon teeb koostööd kõigi asjaomaste sidusrühmade organisatsioonidega, et juhtida nende tähelepanu sellele teabele.

³⁸ <https://www.consilium.europa.eu/media/42736/st05870-ad01re03-en20.pdf>.

³⁹ Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi uue partnerluslepingu projekt avaldati 17. märtsil 2020 ning see asub aadressil https://ec.europa.eu/info/publications/draft-text-agreement-new-partnership-united-kingdom_en.

Lõpetuseks kutsub komisjon kõiki ELi ja riiklikke tarbija-, ettevõtete ja kutseorganisatsioone üles hoolitsema selle eest, et nende liikmed oleksid Ühendkuningriigiga loodavast suhtest olenemata toimuvatest muutustest täielikult teadlikud.

1. lisa. Üleminekuperioodi lõpuks valmistumise teatiste ajakohastatud versioonide loetelu

Alates 16. märtsist 2020 on avaldatud järgmised 59 valmisolekuteadet, et aidata sidusrühmadel üleminekuperioodi lõppemiseks valmistuda. Need on leitavad aadressilt https://ec.europa.eu/info/european-union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/future-partnership/getting-ready-end-transition-period_et.

Uute teatiste valmimise korral lehte ajakohastatakse.

- Lennutransport
- Tõuaretus (loomakasvatus)
- Loomade vedu
- Varahaldus
- Audiovisuaalmeedia teenused
- Lennundusjulgestus ja meresõidu turvalisus
- Lennuohutus
- Pangandus- ja makseteenused
- Biotsiidid
- REACH-määrusel põhinev kemikaalide reguleerimine
- Kliinilised uuringud
- Äriühinguõigus
- Tarbijakaitse ja reisijate õigused
- Autoriõigus
- Kosmeetikatooted
- Reitinguagentuurid
- Andmekaitse
- E-kaubandus
- E-allkirjastamine (e-identimine ja e-tehingute usaldusteenused)
- Elektrooniline side (sh rändlus)
- Heitkogustega kauplemise süsteem
- Tippdomeen .eu
- ELi ökomärgis
- Euroopa töö nõukogu
- Aktsiis
- Intellektuaalomandi õiguste ammendumine
- Sööt
- Toidualased õigusnormid
- Geneetiliselt muundatud organismid
- Teenuse asukohapõhine piiramine
- Geograafilised tähised
- Hea laboritava
- Tööstustooted

- Invasiivsed võõrliigid
- Meretransport
- Inim- ja veterinaarravimid
- Elusloomade liikumine
- Looduslik mineraalvesi
- Veebis ostmine koos paki kohaletoimetamisega
- Mahetooted
- Taimetervis
- Taimekaitsevahendid
- Taimne paljundusmaterjal
- Sordikaitse
- Impordi- ja ekspordikeelud ja -piirangud (sh impordi- ja ekspordiload)
- Loomade kaitse nende surmamisel
- Pürotehnilised tooted
- Raudteetransport
- Väikelaevad ja jetid
- Võrgu- ja infosüsteemide turvalisus
- Laevade ringlussevõtt
- Inimpäritolu ained (veri, koed ja rakud ning organid)
- Ravimite ja taimekaitsevahendite täiendava kaitse tunnistused
- Tubakatooted
- Kaubamärgid ja tööstusdisainilahendused
- Transporditavad surveadmed
- Kaupade käibemaks
- Teenuste käibemaks
- Jäätmesaadetiste vedu